

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 128

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיִּרַץ לְקִרְאתֶם מִפֶּתַח הָאֵהָל"

האמונה, היא הצורה. והמעשים, הם ביטוייה
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק

של כל מעשה ופעולה: **"וַיִּרַץ לְקִרְאתֶם מִפֶּתַח הָאֵהָל"** מים ורחצו רגליכם והשענו פתח העץ" (שם ד).

פרטים מהכנסת אורחים של אברהם אבינו פרשיות מן התורה הם ובהעדר אות אחת מפרטי סדר הכנסת אורחים של אברהם אבינו הספר תורה נפסל, חסרון יש בשלמותו.

קודם העיון בעמקי גלויות אלה עומדים אנו ומשתאים; באות אחת נברא העולם.

"אלה תולדות השמים והארץ בְּהִפְרָאם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ד' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב ד). **"רבי פנחס בשם ר' לוי אמר: בְּהִפְרָאם בְּהֵא בראם"** (בר"ר יב ב). באות אחת נוסדו שמים וארץ!

ועל חסד אברהם, פרשיות שלמות נכתבו!
ועל כל קוץ של אות, יש תלי תלים של הלכות, גופי עיקרי תורה מרומזים בהם:

"התר נדרים פורחין באויר, (מעט רמז יש במקרא, שיוכל החכם להתיר הנדר ואין לסמוך עליו, אלא כך מסור לחכמים, בתורה שבעל פה) ואין להם על מה שייסמכו. הלכות שבת חגיגות והמעילות, הרי הם פהררים התלויין בשערה, שהן מקרא מעט והלכות מרבות, (יש בהן הלכות שהן תלויות ברמז, במקרא מועט, כהר התלוי בשערות הראש) הדינין



"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה" (בראשית יח ב).

אחז"ל: **"אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה" (שבת קכז).** דְּכִתִּיב: **"ויאמר ד' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור"** (בראשית יח ג).

תמוה איך הניח אברהם אע"ה את גילוי השכינה כדי להתעסק בהכנסת אורחים עוברי ע"ז?

(ב"ק טז:). שאפילו יבקשו ליתן צדקה, יכשילם השי"ת **"בכני אדם שאינם מהגנים!"** כי שם היו הנותנים רשעים, מזיקים ונוטלים. וגם הצדקה שלהם לא היתה באה מכח חסד פנימי. ועיקר זכות הצדקה שלהם היה מצד זכות המקבלים. וכשהמקבלים עצמם אינם מהוגנים, הרי שאין להם לנותנים זכות כלל.

לעתיד לבוא, שואלין את האדם: **"והמלכת לקונך שחרית וערבית והמלכת את חברך בנחת רוח"** (ראשית חכמה שער היראה פרק יב). למה נסמכו שתי השאלות? מפני שרק על ידי שהוא ממליך את חברו, יוכל להכיר את בוראו באמת ולהמליכו על עצמו.

פרשיות שלמות נכתבו

כמה פרשיות מספרות על חסד אברהם ואת הטובות שגמל לבני אדם ולא רק הכלליים, אלא גם הפרטים ופרטי הפרטים

הענין הוא, כי הכנסת אורחים אפילו לפחותים ביותר היא קבלת שכינה, גדולה ועמוקה יותר אפילו מנבואה שהיא הרבקות הכי עליונה שבמתנות שמים. והטעם: כי הנבואה היא מתנה ולא קנין ועל כן אין לה קביעות באדם כמו מדרגה מעשית, אולם, האמונה קנין עמוק וקבוע ולפי השעור ממנה אשר נקנית בו, יש לו קבלת פני השכינה תמידית ומאומתת בתוך לבו ומהותו, שמעתה היא מדרגה אשר קנה לו ולא מתנה מבחוץ. ולמה נראו לו המלאכים כבני אדם פחותים דוקא? מפני שכפי פחיתות המקבל, יגדל ערך מעשה החסד.

ואין זה דומה למה שהתפלל ירמיה על רודפיו: **"דרש רבא, מאי דכתיב: 'ויהיו מכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם'" (ירמיה יח כג) אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם, אפלו בשעה שעושין צדקה הכשילים בכני אדם שאינם מהגנים, כדי שלא יקבלו עליהם שכר' "**

שו"ת חברותא

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

דין גלילת ספר תורה מיום טוב לשבת

אחרים שאינם צרכי סעודה ממש וכדברי המגן אברהם בשם הר"ן.

ולדעת רב אשי שעירוב תבשילין בא להזכיר האיסור שלא לעשות צרכים שאינם של יום טוב ביום טוב וכל מה שמותר לעשות צרכי שבת ביום טוב הוא משום שמותר לעשותם אף ביום טוב עצמו (ומותר מדאורייתא משום: 'הואיל ומקלעי ליה אורחים' ויזדמנו



לו אורחים) ולפי זה, אף דבר שאינו צרכי אכילה, היה עירוב תבשילין מתירו, אילו היה ניתן לעשותו ביום טוב עצמו (שהיה מותר על ידי 'הואיל', אך מה שאינו ניתן לעשותו ביום טוב עבור יום טוב עצמו, לא הותר על ידי עירוב תבשילין.

לגלול ס"ת לקריאה של שבת

המגן אברהם (בסימן תרסז סק"ג) כתב בשם המהרי"ל: שאסור לגלול הספר תורה משבת ליום טוב על מנת להכינו לקריאת יום טוב. ודייק הגאון רבי עקיבא איגר (בהגהותיו שם) מדברי המהרי"ל: שיום טוב לשבת מותר לגלול הספר תורה על מנת להכינו לקריאת שבת וכתב שהוא תלוי בשני הטעמים הנ"ל: שלפי הטעם שכתב שכל דבר שמותר לעשותו ביום טוב עכ"פ על ידי היתר 'הואיל', עירוב תבשילין מתירו, אם כן גלילת ספר תורה שיתכן ויזדמנו אנשים שיחפצו ללמוד מתוך הספר תורה את קריאת שבת, גם כן הותר, על ידי עירוב תבשילין.

אבל לטעם המגן אברהם, על פי הר"ן: שאין עירוב תבשילין מתיר כי אם צורכי סעודה, אם כן, גלילת ספר תורה ביום טוב להכינו לקריאת שבת אסורה, שאינה בכלל צורכי אכילה.

וצריך עיון בזמנינו: שאין רגילים כלל ללמוד מתוך הספר תורה, שלכאורה אף לדעת הגרע"א אסור לגלול ביו"ט על מנת להכינו לקריאת שבת, שאין שייך בזה הטעם ד'הואיל' ויזדמן לו מי שיחפון ללמוד מתוך הספר תורה קריאת שבת. ■

כדעת תנא קמא; שאין מערבין ביו"ט שחל בערב שבת לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין. וכתב על זה הרמ"א שאין מועיל בזה עירוב תבשילין, שאפילו אם הניח עירוב תבשילין על מנת שיתיר לו לאפות ולבשל מיו"ט לשבת, מכל מקום אין מתיר לו העירוב להניח עירוב תחומין או חצרות להתיר הליכת, או, טלטול שבת.

מחלוקת המגן אברהם והגרע"א

המגן אברהם (שם סק"ב) מבאר דין זה שהביא הרמ"א על פי דברי הר"ן: שעירוב תבשילין אין מתיר אלא צרכי סעודה בלבד, אבל עירובי חצרות ועירובי תחומין שאינם צרכי סעודה עצמה ואין עירוב תבשילין מתירם.

הגאון רבי עקיבא איגר (בהגהותיו לשו"ע שם) מבאר טעם אחר לדינו של הרמ"א: שעירוב תבשילין אינו מתיר לעשות עבור שבת רק דבר שמותר לעשותו ביום טוב עצמו עבור יו"ט, כגון: בשול ואפיה וכדו' ליום טוב, או באופן שמותר עכ"פ מן התורה לעשות ביו"ט כגון: להרבות בבשול על סמך ההיתר ד'הואיל' אם יזדמנו לו אורחים יצטרך למה שהוסיף בבשולו (אף מדרבנן הוא אסור, אפילו אם התוספת לשבת, אם לא בעירוב תבשילין) ולכן עירוב חצרות ותחומין אינו ניתן על ידי עירוב תבשילין, שאי אפשר לעשות ביום טוב עצמו עירוב חצרות ותחומין עבור הליכה וטלטול ביו"ט, שהרי צריך לעשותו מערב יו"ט כדי שיקנה שביתה מערב יו"ט ומטעם זה אין העירוב תבשילין מתירו.

לכאורה: ניתן לתלותו בשני הטעמים שפירשו רבא ורב אשי בטעם שתיקנו חכמים עירוב תבשילין, שלשון רבא: 'כדי שיניחו מנה יפה לשבת' כלומר: שעיקר התקנה היא לצורכי סעודת שבת, כדי שיניחו מנה יפה לשבת, אם כן, עיקר עירוב תבשילין להתיר לעשות צרכי אכילה של שבת הוא בא ולא עבור צרכים

מערכת 'חברותא' מיוחד ל'גנזי המלך'

מסכת ביצה טז:

שאלה: מעשה אירע ביום טוב שחל להיות ערב שבת, שגבאי בית הכנסת רצה לגלול הספר תורה אחר קריאת יו"ט על מנת להכינו לקריאה של שבת, רצוני לברר: האם הותר הדבר על ידי עירוב תבשילין?

תשובה: בדף טו: נחלקו האמוראים בטעם שיש להניח עירוב תבשילין בערב יום טוב שחל להיות בערב שבת. רבא לדעת שמואל (לפי פירש"י) מבאר; שהטעם הוא כדי שלא ישכח מלהכין צרכי שבת והסמיכו על המקרא: 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ' (שמות כ).

וכדפירש רש"י: 'זכרהו מאחר שבא להשכיחו'. כשבא יום טוב בערב שבת קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו והזהירך הכתוב לזכרו וכשמערב עירובי תבשילין נמצא שזוכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת.

רב אשי מבאר הטעם; כדי שיאמרו אין אופן מיו"ט לשבת ויעשו קל וחומר שאסור לאפות מיו"ט לחול. כלומר: שמן התורה מותר להכין צרכי שבת ביו"ט. ורבנן גזרו: שלא להכין צרכי שבת ביו"ט, אלא אם כן התחיל להכין לשבת מערב יום טוב, שעל ידי כן לא יבואו לטעות ולומר שמותר לעשות צרכים שאינם של יו"ט ביו"ט (כעין שמותר מן הדין לעשות צרכי שבת ביו"ט).

עירוב תחומין וחצרות

בדף טז: 'תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בערב שבת, אין מערבין (ביום טוב עבור הליכה מחוץ לתחום, או, טלטול בשבת שלמחרת) לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות. רבי אומר: מערבין עירובי חצרות, אבל לא עירובי תחומין'. להלכה נפסק בשלחן ערוך (סימן תקכח סעיף

מצוה

הכנסת אורחים

יותר חשוב בעיני אלקים ואדם, פת הריבה עם יפה עינים מלהאכיל אורח פטומות, בפנים זועפות. 'פלא יועץ'

טרח בעל הבית בשבילי וחושש שיכבד עליו, אבל כשרואה שאינו מרבה בהוצאה, נוח לו. וברוח שפתיו ישיביענו בדברים טובים ויפיק רעב נפשו באופן שיאכל בשמחה לחמו וישתה בלב טוב מימיו שאפילו



אם יש כעס וצער בלבו, מחמת איזו סבה, יסיר כעס מלבו ואל יראה בפני האורח, אלא פנים שוחקות, לבל יחשוב האורח שבשבילו פניו רעים. ■

מייתי (נמנעות מלהביא אורחים) אורחים.

אבל זו עצת יצר הרע הוא, למנוע טוב מבעליו מצוה רבה כזו. וכן, אם קשה עליו ההוצאה, אל יחוס להוציא יותר על מה שהוא רגיל, כדי שלא

יכבד עליו האורח ואין זה קלון, אלא כבוד. ניחא ליה לאורח שלא ירבה בהוצאה, כדי שלא יהא כבד. וכל מה שרואה שמרבים בהוצאה, הוא מצטעק בחושבו כמה טרחות

ומתנאי מצות הכנסת אורחים שיהא מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות. ויותר חשוב ומקובל ומרוצה בעיני אלקים ואדם, פת חריבה עם יפה עינים וטוב רואי, מלהאכילו פטומות בפנים זועפות. ואם קשה בעיניו להוציא הוצאה מרובה, מקוצר יד, או מקוצר רוח, אל ירבה בהוצאה ואל ישיאנו יצרו לומר שכדי להזמין אורח צריך הכנה הרבה כראמרי הני נשי שענייהן צרות באורחים, שכל אשר בבית ימעט בעיניהן כשיש אורח ועושות לבעליהן שיהיו מרבים להביא, באומרן: אי אפשר לכבד אחרים בקלון עצמו ומתוך כך ממנעי ולא

מדרש

"וַיִּקְרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' מִן הַשָּׁמַיִם"

עתידין בניו של יצחק לחטוא והקב"ה דן אותם בראש השנה ילקוט שמעוני ע"פ התנחומא והפסיקתא

לי להשיבך ולומר לך: אתמול אמרת לי: **"פי בְּצַחַק יִקְרָא לְךָ זְרַע"** (בראשית כא) ועכשיו אתה אומר לי: **"וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֵלָה"** (בראשית כב) וכבשתי את יצרי ולא השבתיך, כך מבקש אני, כשיהיו בניו של יצחק חוטאים ונכנסים לצרה, תהא נזכרת להם עקידתו של יצחק ויהא חשוב לפניך כאילו עפרו צבור על גבי המזבח ותסלח להם ותפדם מכל צרתם."

אמר לו הקב"ה: **"אתה אמרת את שלך ואני אומר את שלי, עתידין בניו של יצחק לחטוא לפני ואני דן אותם בראש השנה, אלא אם מבקשים שאחפש להם זכות ואזכור להם עקדת יצחק - שיהיו תוקעים לפני בשופר של זה."** אמר לו אברהם: **"מהו השופר?"** אמר לו: **"הסתובב וחזור לאחוריוך. מיד: 'וַיִּשָּׂא אֲבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל"'** (בראשית כב). ■

אמר אברהם: **"מי אתה?"** אמר לו: **"מלאך אני"**. אמר לו אברהם: **"כשאמר לי הקב"ה להקריב את בני הוא עצמו אמר לי ואף עכשיו אני מבקש שיאמר לי הוא עצמו"**. מיד פתח הקב"ה את הרקיע ואת הערפל ואמר לו: **"בי נשבעתי"**. אמר לו אברהם: **"אתה נשבעת ואף אני נשבעתי שאיני יורד מן המזבח הזה עד שאומר לך מה שאני מבקש"**. אמר לו: **"אמור כל מה שאתה מבקש"**.

אמר לו אברהם: **"וכי לא אמרת לי: וספר הפוככים.. פה יהיה זְרַעך"** (בראשית טו)? אמר לו הקב"ה: **"הן"**. אמר לו: **"ממי?"** אמר לו: **"מיצחק"**. אמר לו: **"וכי לא אמרת לי: 'וַיִּשְׁמְתִי אֶת זְרַעךָ כְּעֶפְרַיִם הָאֲרָץ'"** (בראשית יג)? אמר לו הקב"ה: **"הן"**. אמר לו: **"ממי?"** אמר לו: **"מיצחק"**. אמר לו: **"כשם שהיה**

מוסר

"וּשְׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה"

התורה מלמדת אותנו באיזה אופן לאסוף כספים לצדקה

מהוגנים והם מורים היתר לעצמם באומרם שההכנסות קדש לצדקה. לא זו הצדקה שהתורה דורשת. צדקה יש לקבץ בדרך מוסרית וטהורה, ב"דֶרֶךְ ה'" ולא בדרך של פריצות ופריקת עול, כמו שנאמר: **"וַיִּשְׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה..."** (בראשית יח) ■

הילקוט גרשוני אומר כי הפסוק: **"וַיִּשְׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה"** (בראשית יח) פונה אל גבאי הצדקה והחסד, הנוהגים לערוך נשפים וערבי שירה שאינם





פרשת 'וארא'

"ואל הבקר רץ אברהם"

כשאדם יכניס אורחים הוא צריך לעשות חשבון; שאם בעבור אנשים הוא טורח כך, על אחת כמה וכמה לכבוד ד'

ויצטרכו לקבוע הלכה כמותו. אי נמי - יצאו בג' פתחים כדי שימצאוהו וישמעו תשובתו). פגע בו בר"ע, אקשי ליה ואוקמיה! אמר לו: "אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו, אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר". אמר לו רבי עקיבא: "ואפילו לרועי צאן" (לא הגעתי... (יבמות טז).

כיצד מעיז רבי יונתן לדבר כך אל רבי עקיבא, שעליו אמר משה רבנו לפני ד': 'רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?' (מנחות כט:).
מה ההבדל בין רועה בקר לבין רועה צאן? האם רועה צאן הוא עם הארץ גדול יותר מרועה בקר?!

לפני יום כפור נכנסתי בקדש אל מורנו הגאון הרב שטיינמן שהיה בעצומו של שעור ושאל: חז"ל אומרים (ר"ה יח:). שרבא ואביי מבית עלי היו ורבצה עליהם הקללה שימותו בקצור ימים ושנים. רבא עסק בתורה ולכן חי ארבעים שנה ואילו אביי שעסק גם בתורה וגם בגמילות חסדים, חי ששים שנה.
וכשאביי עסק בגמילות חסדים, מה עשה רבא? למד תורה והלא היא 'כנגד כולם' והיא חשובה יותר מגמילות חסדים ומה איפוא הטענה על רבא?!

הסביר הרב שטיינמן: מה יותר מזין - בשר או מים? ודאי שבשר, אך ללא מים לא ניתן לבשל כלל את הבשר. תורה - ודאי חשובה יותר מגמילות חסדים, אבל כדי לקיים מצות למוד תורה כראוי, צריכים גמילות חסדים. גמילות חסדים היא ה'מים' שבהם מבשלים את ה'בשר'.

הרב מפוניבז' הקים את הישיבה במצב כלכלי דחוק ביותר - ובנה במקביל בית יתומים עבור יתומי השואה. אנשים רבים



חכמים.
רבי דוסא בן הרכינס היה גדול הדור, זקן מופלג כבן ארבע מאות, אשר זכה להכיר את חגי הנביא ואף את רבי עקיבא. רצו חכמים לדבר עמו בסוגיא זו של צרת הבת. הטילו את המשימה על רבי יהושע בן חנניה ועל רבי אלעזר

בן עזריה ועל רבי עקיבא. אמרו ליה: "צרת הבת מהו?" אמר להן: "מחלוקת בית שמאי ובית הלל". הלכה כדברי מי? אמר להן: "הלכה כבית הלל". אמרו ליה: "זהלא משמך אמרו הלכה כבית שמאי?"! אמר להם: "דוסא (רש"י: התיירו) שמעתם (אומרים)? או בן הרכינס (בלא דוסא) שמעתם? אמרו ליה: "חיי רבי, סתם שמענו (בן הרכינס סתם ושמו לא הוזכר)". אמר להם: "אח קטן יש לי בכור שטן הוא (חריף ועומד על שמועה ועושה מעשה ואינו שב משמועתו לעשות כרבים) ויונתן שמו והוא מתלמידי שמאי והזהרו שלא יקפח אתכם בהלכות לפי שיש עמו שלש מאות תשובות בצרת הבת שהיא מותרת, אבל מעיד אני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר.. צרת הבת אסורה!"

תנא; כשנכנסו, נכנסו בפתח אחד, כשיצאו יצאו בשלשה פתחים (תוספות): 'שלא ימצאם כולם יחד ויקפחם בהלכות

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"ואקחה פת לחם וסערו לבכם"
(בראשית יח ה)

ומה באשר לברכת המזון? מדוע אברהם לא מזכיר זאת?

ה'משנה ברורה' (סימן קצז) מביא את שיטת ספר היראים: שאם אדם אכל ולא שתה - הוא חייב בברכת המזון רק מדרבנן, כמי שאכל פחות מכזית, משום ש"ואכלת ושבעת" כולל גם שתייה.
אם אדם אכל ולא שתה וברך - יצא ידי חובה רק מדרבנן. ואם שתה מים לאחר ברכת המזון, הוא מתחייב בברכת המזון מדאורייתא וצריך לשוב ולברך.

אומר ה'משך חכמה': אברהם אבינו ראה שהם ממהרים ובקש מהם להכנס ולאכול רק פת לחם ואם לא ישתו לא יצטרכו לברך ויוכלו להמשיך מיד בדרכם.



"ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב" (בראשית יח ז)

הגמרא (יבמות טז) מספרת: על יהודי שנפטר ללא ילדים. אדם זה היה נשוי לשתי נשים, שאחת מהן היא אחיניתו (בת אחיו). שתי הנשים נופלות ליבום לאחיו החי, אך הבעיה שהאח אינו יכול ליבם את בתו.

ומה עם צרתה? נחלקו בגמרא. ומובא כי בימי רבי דוסא בן הרכינס התיירו את צרת הבת והיה הדבר קשה בעיני

משל

"מַהֲרֵי שְׁלֹשׁ סְאִים קָמַח סֵלֶת לוֹשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת"

קמח, או סלת, מה מראה על נדיבות? ומה על צרות עין?

מדוע נאמר: "קמח סלת"? והלא לעוגות צריך או קמח, או סלת?

חז"ל לומדים מכאן (ב"מ פז): שעינה של אשה צרה באורחים יותר מן האיש, שאברהם אבינו אמר: "קמח" והיא אמרה: "סלת". (אמנם רש"י מפרש ההיפך: היא אמרה: "קמח" והוא אמר: "סלת").

והשאלה מתבקשת מאליה: הלא סלת עדיפה מקמח! ויוצא ששרה היא הנדיבה יותר?

ומסבירים בדרך משל: אריה ביער הסביר לגוריו שבגרו שמעתה יכולים לשוטט ביער בחפשיות ואין להם לחשוש כלל משוכני היער, אפילו לא מבני אדם. לאחר פרק זמן חזרו מבועתים ואמרו לאריה כי הגיעו לקצה היער וראו בשער העיר תמונה שבה נראה שמשון משסע את האריה! אדם גובר על אריה! הרגיע אותם האריה ואמר: הלא זאת גופא ההוכחה לרברי, שאם עשו מכך תמונה גדולה והנציחו את המאורע - סימן שזה היה מיוחד ויוצא דופן וטבע הבריאה שהאדם מפחד מן האריה.

אומר ה'קהלת משה': מכך שהתורה טורחת ומספרת לנו ששרה אמנו אמרה: "סלת", הרי זה סימן שבדרך כלל כל אשה אחרת עינה צרה באורחים ומכיון ששרה היתה יוצאת דופן ומיוחדת בכך, לכן התורה ראתה לנכון לציין זאת. ■

ניסו להניאו ממהלך זה: "עליך להחליט אם אתה רוצה להקים ישיבה, או להקים בית יתומים, אבל לא ניתן להקים את שניהם ובוראי לא במצב כלכלי כה קשה"? ענה להם הרב מפוניבז': "אני רוצה להקים ישיבה, אך כדי להקימה אני זקוק לבית יתומים". כלומר אני רוצה תורה, אך לשם כך אני צריך גמילות חסדים.

מסביר ה'חתם סופר': בפרשת 'פנחס' נאמר שביום הראשון של פסח מקריבים "פְּרִים בְּנֵי בְקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִּבְשִׁים" (במדבר כח ט). אומר רש"י: "פְּרִים" - כנגד אברהם, שנאמר: "וְאֵל הַבְּקָר רֵץ אֲבִרְהָם" (בראשית יח ז). "אֵילִים" - כנגד אילו של יצחק. "כִּבְשִׁים" - כנגד יעקב וְהַפְּשָׁבִים הַפְּרִיד יַעֲקֹב" (בראשית ל מ).

מידתו של אברהם היתה חסד ומידתו של יעקב היתה תורה. ולפי זה יש לפרש את דברי רבי יונתן בן הרכינס לרבי עקיבא ואת תשובתו. רבי יונתן הרצה והסביר את דבריו לרבי עקיבא בענין צרת הבת, אך רבי עקיבא לא ידע להשיב על דבריו. ברור הדבר כי רבי עקיבא הינו תלמיד חכם. אמר לו רבי יונתן: 'אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר' חסר לך ממידתו של אברהם אבינו, עמוד החסד, שנאמר בו: "וְאֵל הַבְּקָר רֵץ אֲבִרְהָם" אילו היית עושה חסד כראוי, לבטח היית יודע לענות לי. ענה לו רבי עקיבא בענוה: 'ואפילו לרועי צאן' (לא הגעת). גם תורה (מידתו של יעקב, שנאמר בו: 'צאן') - אין לי.



"ויאמר ד' אל אברהם למה זה צחקה שרה" (בראשית יח יג)

מדוע ד' מקפיד על שרה שצחקה והלא גם אברהם אבינו צחק, שנאמר: (יז) "ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלא הלאן מאה שנה יגלד?"

מסביר רש"י: 'זה תרגום אונקלוס: לשון שמחה - וחדו. ושל שרה - לשון מחוך. למדת; שאברהם האמין ושמח - ושרה לא האמינה ולגלגה. וזהו שהקפיד הקב"ה על שרה! ולא הקפיד על אברהם.'

כיצד יודעים האם נביא דובר אמת, או שקר?

מסביר ה'משך חכמה': הנביא צריך

עשר'. ומדוע חשש יעקב, הלא הנבואה היא לטובה ונבואה לטובה אינה חוזרת!?

אומר הרמב"ם: אם ד' דבר עם הנביא לבדו והנבואה לא פורסמה לכלל, הנבואה יכולה לחזור. אך אם ד' אמר לנביא והוא פרסם זאת - הנבואה אינה יכולה לחזור.

אומר ה'משך חכמה': אף כאן בפרשתנו דבר ד' עם אברהם ואמר לו שיפקד בן ואברהם שמע ואמר שיש סכוי שגם לא יהיה והגם שהנבואה לטובה, אבל הרי היא נאמרה רק לאברהם וזה בינו לבין ד' ולכן היא יכולה לחזור ולא להתקיים.

אבל שרה שמעה זאת מאברהם, דהיינו: מנביא ולדבריו היה דין של נבואה שפורסמה ולכן היא לא יכולה לחזור. מכאן שהטענה היתה על שרה ולא על אברהם אבינו! ■

לתת מופת ולפי זה בודקים אותו. אך מה יקרה אם הנביא יתן אות והוא לא יתקיים, כפי שהיה בנינוה, שאמר יונה (ג ד): "עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת" ולבסוף לא נהפכה?

התשובה היא: שנבואה לרעה אינה ראייה, שיתכן שחזרו בתשובה וד' מחל להם.

אבל מה הדין בנבואה לטובה? המופת חייב להתקיים ואם אינו מתקיים - סימן הוא כי הנביא - נביא שקר הוא.

שואל הרמב"ם: ד' הבטיח ליעקב: "והנה אנכי עמך ושמרתיה בכל אשר תלך" (בראשית כח טו). ובכל זאת כתוב: "ויירא יעקב מאד ויצר לו" (בראשית לב ז). ואומר רש"י: 'אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרם לי להמסר ביד

"וַיִּרַץ לְקִרְאתֶם מִפֶּתַח הָאֵהָל"

1 >>> המשך מעמ' 1

וְהַעֲבֹדוֹת (הלכות עבודת הקרבנות) הַטְּהֻרוֹת וְהַטְּמְאוֹת וְעֲרִיּוֹת, יֵשׁ לָהֶן עַל מֵה שֵׁיִסְמְכוּ. הֵן הֵן גּוֹפֵי תוֹרָה (בגמרא מפרש דהן והן גופי תורה קאמר. כלומר: בין אותן שאין להם על מה שיסמכו ובין אותן שיש להם על מה שיסמכו, בין אותן שהן כהררים התלויין בשערה, אלו ואלו גופי תורה) (רע"ב על חגיגה פרק א משנה ח).

יותר נתפלא, כשנעייין ברוב פרשיות התורה אשר בהן אברהם אבינו נזכר, שהן רק במעשי החסד ועל דברי אמונתו והכרתו לא נכתבו פרשיות בתורה?!
'בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו'. יחיד היה אברהם וכל העולם כנגדו, רודפים אותו, דנים אותו לשריפה ככבשן האש, אברהם אבינו הפיץ את תורתו, עשה נפשות והעמידן על האמת שה' הוא יחיד ומיוחד ואין לו דמות ואין לו גוף, ד' מאות פרקים במסכת עבודה זרה למדס (ע"ז יד:). הרס וסתר את האמונות הטפלות והדריכם בדרכי אמת. ועל מעשיו אלה לא מצינו פרשיות בתורה!

הוי אומר: שמחסד אברהם אבינו צריכים אנו להבין את גדלותו: **'אֲשֶׁר בְּחֶרֶף בְּאַבְרָם'** (נחמיה ט), במעשי חסדו כלולים ואצורים רוממותו והתעלותו של אברהם אבינו, אמונה של אב המאמינים שכן ג' הכיר את בוראו, פרשיות אלו של חסד הן, פרשיות של שלימות אמונתו ורום הכרתו, מעשי החסד הם ביטוי אמונתו והכרתו, הלא אין לנו מושג במהות הבורא, אלא בדרכי הבורא שהם חסד, הקב"ה ברא את העולם לשם חסד: **"עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה"** (תהילים פט), ומנהיג את עולמו בחסד: **"אֲרָחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֶת"** (תהילים כה).

כשבקש משה: **"הֲרֵאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ"** (שמות לג). אמר לו הקב"ה: **"לֹא תוּכַל לְרַאת אֶת פָּנָי כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וְחַי"**.

חסד ה'

"אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבִי עַל פְּנֵיךָ" יכול הוא האדם להשיג את טוב ה' ? **"וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא ה' - ה' .."** (שם לד). גילה הקב"ה למשה רבנו את היג' מדות, שבהם מנהיג את עולמו.
במדה הראשונה יש נצחיות של טוב

והחסד ה' בלי גבול ותכלית. ובמדה שאחריה כלול חסד ה' עוד יותר גדול.

אמרו חז"ל: **"ה' - ה' - ה' קודם שיחטא - ה' לאחר שיחטא"** (ר"ה יז:). נמצא שהמדה הראשונה כוללת חסד ה' של בריאת העולם וקיומו קודם החטא. נשתדל נא להשיג ולהבין מחסד ה' הכלול בבריאת העולם וביצירת האדם, כי לא למענו יתברך ברא הכל, שאיננו צריך לבריותיו, **"אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ בְּטָרֶם כָּל יְצִיר נִבְרָא"** (תפילת שחרית). ולשם מה ברא עולם ומלואו? בשביל האדם! בכדי להיטיב עמו, שמים וארץ וכל אשר בהם, עליונים ותחתונים וברואי מעלה ומטה, צבא השמים ומלאכי מרום **"כָּל שְׁמַיָּה תַּחַת רַגְלָיו"** (תהילים ח), הוא מושל בכל וכולם לשרתו נבראו.

עולם מלא תענוגים ועדונים, שפעות של טוב וחסד נוצרו בשביל האדם נזר הבריאה, בשביל אדם הראשון קודם החטא, שהיה מסוף העולם ועד סופו. ויכול היה לקבל את כל התענוגים והעדונים, ליהנות מכל מחמדי הבריאה מנועם טוב ה'. ולא עוד, אלא שהזמין הקב"ה עולם נאה זה קודם יצירתו; **"אָדָם נִבְרָא בְּעֶרֶב שָׁבַת וּמִפְּנֵי מַה? .. כְּדֵי שִׁיכַנְס לְסַעֲדָהּ מִיָּד. מִשָּׁל לְמַלְךְ בְּשֹׁר וְדָם שִׁבְנָה פְּלִטְרִין וְשִׁכְלִלֶן וְהַתְקִין סַעֲדָה וְאַחַר כֵּן הִכְנִיס אוֹרְחִים, שְׁנַאֲמַר: "חֲכָמוֹת בְּנֵתָה בֵּיתָה חֲצֵבָה עֲמוּדֶיהָ שְׁבַעָה" (משלי ט) אֵלֶּי שְׁבַעָת יָמֵי בְרָאשִׁית. "טְבַחָה טְבַחָה מְסַכָּה יִיבֶה אֶף עֲרֵכָה שְׁלֵחָנָה" אֵלֶּי יָמִים וַיִּנְהָרוּ וְכָל צְרִיבֵי עוֹלָם. "שְׁלֵחָה נַעֲרֵתֶיהָ תִקְרָא" זֶה אָדָם וְחָהּ (סנהדרין לח:). וכל אלו בשביל אדם אחד נבראו, **"לְפִיכֶן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חָיִב לֹמַר, בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם"** (שם לז).**

ומה רב חסד ה' אשר ביצירת האדם, שבראו הקב"ה בצלם אלקים עליון לכל הנבראים, גדול אפילו מן המלאכים.
כד'אמר רב אחא: **"בשעה שבא הקב"ה לבראות את האדם נמלך במלאכי השרת, אמר להן: "נעשה אדם" אמרו לו: "מה טיבו?" אמר להן: "חכמתו מרובה משלכם!" הביא לפניהם את הבהמה את החיה ואת העוף, אמר להן: "זה מה שמו?" ולא היו יודעין, העבירן לפני אדם, אמר להן: "זה מה שמו?" אמר: "זה שור, זה חמור" (בר"ר יז ד).**

מדרגה של חכמה זו, אינה אלא שליבה אחת בסולם מעלות החכמות

וההשגות של האדם. כי הלא בתחילת יצירתו ברגעים הראשונים זכה להשגות אלה ועל ידי השגות אלה, נתעלה להשיג השגות יותר עמוקות, יותר עליונות וכה נתעלה ונתגדל מרגע לרגע, חננו הקב"ה בגדלות וברוממות כזו עד שמלאכי מרום **"טענו ובקשו לומר לפניו קדוש"** (בר"ר ח). לא יכלו להשיג את תכלית גדלותו, ולא ראו שהוא נברא.

ואדם זה, הכניס הקב"ה לגן עדן מקור כל התענוגים, לחם אבירים אכל **"וְהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת צוֹלִין לוֹ בְּשָׂר"** (סנהדרין נט:). והיה מתעלה ומתרומם בלי הפסק מחיל אל חיל בהשגות ועליות נצחיות ובתענוגים אין סופיים.

ועדין לא תמו חסדי ה', נתן לו כח הבחירה שיוכל לבחור בטוב וברע, כי אחרי כל התענוגים והעידונים ההשגות והעליות, היה מרגיש בנתינה זו, מעין נהמא דכיסופא, אמנם בחינה זו היא למעלה מהשגתו, אלא, לפי חסד הבורא יתברך עם האדם, נקרא זה, נהמא דכיסופא, בשביל זה ניתנה לו סגולת הבחירה לבחור בטוב וברע, ואם בחר בטוב אזי שכר בחירתו הוא נוטל.

מה גדול ורב הוא חסד ה' שעשה עם האדם, שיתענג ויתעדן בעונג ועידון שאין בהם צל של פגם, נתן לו אותו הכח להיות בוחר ובכחו לבחור גם ברע, להשפיל את עצמו והבריאה כולה עד הדיוטה התחתונה ולרדת מטה מטה בעמקי שאול תחתית, להפוך טוב לרע, גן עדן לגיהנם עד שהקב"ה אומר: **"אֵינִי אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר בְּעוֹלָם!"** (סוטה ה:).

ובשביל מה נתן לו כח זה? כדי להוסיף בתענוגו של האדם שירגיש ששכרו הוא נוטל, גמול מעשיו הטובים שעשה מתוך בחירתו בטוב, חסד זה כלול במדה הראשונה מ"ג מדות.

המדה השניה כוללת בקרבה חסד הקב"ה לאחר שיחטא האדם, ולולא חסד ה', אף אם ישוב אל ה' בתשובה היותר נעלה כמו **"אדם הראשון שישב בתענית 130 שנה"** (עירובין יח:). וסבל יסורי גיהנם שנתגרש מגן עדן, בכל זאת, אין מקום לתשובתו, אבד זכות קיומו.

"שאלו לנבואה: "חוטא מהו עונשו?" אמרה להן: "הנפש החוטאת היא תמות!" (מכות ז).

אין מקום לתשובה, אלא שהקב"ה ברוב טובו, גם אחרי שחטא האדם, והפך טוב לרע, השחית וקלקל את הבריאה, הורידה והשפילה, גם אז לא **"יִדַּח מִמֶּנּוּ"**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

שהרתיח הקב"ה את העולם כגיהנם, לא יכול לכלוא ולכבוש את בטוויי אמונתו, צמאה נפשו לחסד, ישב בפתח והצטער. כשראה את האורחים, **וַיִּרֶץ לְקִרְאָתָם** (בראשית יח ב). רץ לגיהנם כדי לעשות חסד, ולא שינה מכפי הרגיל.

"יִקַּח נָא מַעֲט מִיָּמִים וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם" (שם ד) לא החסיר אף משהו בתענוגם ובכבודם, מפני יסורי מחלתו וצער גיהנם, כי אותם המעשים הם ביטויי אמונה. ומכל מדרגה נוספת במעלות האמונה, נוצר צמאון חדש, אשר התבטא בחסדים יותר גדולים. וכשם שאין קץ לאמונה והכרה, כך אין גבול לחסד, גבוה ורם מעל כל רום, עד אין סוף. ■

חסד! צורת ההשגות והעליות במעלות החכמה גם כן חסד! **היש - חסד. והמטרה - חסד.** הברייה התיכון של היצירה, הוא חסד והוא גם המפתח הנועל שערים והפותחם ומפתח זה ניתן ביד האדם ובכחו להתעלות ולהעלות את כל היצירה בעלוי בלתי מוגבל ובמה? בחסד! כי אין ביצירה, אלא חסד, **יִמָּה הוּא... אֵף אַתָּה.** כה התעלה והשתלם בחסד מתוך הכרתו בדרכי ה' יתברך, אמונתו והכרתו גדלו יחד עם מעשי חסדו, מעשי חסד, מתוך אמונה והכרה: **האמונה, היא הצורה. והמעשים, הם ביטוייה.** וכמו בהביעו דעת האמונה, לא כבשה בלבו ולכבשן אש השליכוהו, כן, בעת

נִדְחָה (שמואל ב יד), והקב"ה מקבלו בתשובה; **"ה" - לאחר שיהטא** ויעשה תשובה, הטוב **"כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו"** (איכה ג), אין קץ ואין גבול לחסדו **"וַיַּחֲסֵד ה' מֵעוֹלָם וָעֶד עוֹלָם"** (תהילים קג).

האמונה, היא הצורה

בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו! הכרה זו פשטה צורה ולבשה צורה יותר עליונה וכה נתעלתה ונזדככה הכרתו בעלוי וזיכוך בלתי נפסק, ראה והשיג, הקיף והבין, את חסד הקב"ה, אשר בהתהוות היצירה וקיומה. צורת הבריאה

אוצרות חיים
שבת נופש תורנית עם ארגון 'אוצרות חיים'
 פרשת חיי שרה 17-18/11/06
במלון הגליל בנתניה ★★★★★

בהשתתפות
הרב ישראל נח ברגר שליט"א
רב אורח
הפיטן דוד שלמה שירו

באווירה רחוקה גבוהה -
 קצילות לילדים -
 עונג שבת סביב שולחנות ערוכים -
 סעודות שבת לשירות -
 הרצאות מרתקות

לאט כשר
 משמח מצד
 מוצרים בהכשר
 בדי"ץ בית יוסף

לפרטים:
טל' 03-6880091
פלאפון 050-3131740/1

יעמדו על הברכה

שלום בית לכל ישראל ולגבריאל מיכאל בן דוריס	שלום בית לכל ישראל ולמויזה שלום ג'יורג'יו בן דוריס
הצלחה במשפט לסולי סולימן בן בתיה	שלום בית לכל ישראל ולאברהם יצחק יעקוב בן דוריס
דבקות בתורה לסטפאנו בן פראנקה	דבקות בתורה למרקו בן רוסנה
דבור ברור ונהיר למיכל בת דיאנה	השפעת התורה במשפחתו של דויד בן דינה
רפואה שלמה למסעודה בת ליזה	ברכה והצלחה למשה בן נורא
חיים ע"פ התורה לאנג'לו בן רוסנה	

י' לחיות באמת' עם הרב **אמנון יצחק שליט"א**

ביום רביעי כד' בחשוון 15/11/06
 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:00

ירושלים

דמי כניסה 15 ש"ח
 הערב לרפואת יהודה בן שרה אורית ולע"נ ורד מירב בת עליזה
אולמי הנביאים - יד החרוצים 22 תלפיות

הערב בחסות 'וד' שרותי נח אדם 050-2333333

ההרצאות מאובטחות © כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

הכונו למעמד הבא באצטדיון רמת גן!

כל הממלא הוראת קבע זו על סך \$28 זכאי לשני כרטיסים חנם לארוע הבא בנוסף לכל ההטבות המפורטות כאן

תאריך _____

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למשך שנה מינימום

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____

1. אני/ו הח"מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____

רח' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בבית _____ פלאפון _____

מס' חשבון בבנק		סוג חשבון	קוד מסלקה
2	3	9	2
2	3	9	2
קוד מסוד		סניף בנק	
מס' חשבון		קוד מסלקה	

20 לחודש 30 לחודש

פרטי ההרשאה:

1. **סכום החיוב ומועדו**, יקבעו מועד לתע"י "שופר" עפ"י (העקרונות לקביעתם).
2. **מדי החיוב** ו**סמן במשבצת המתאימה**

לחייב בתאריך:

\$28 זכאות ליחיד

\$56 זכאות לזוג

חתימת בעל/י החשבון _____

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" עליך לשלוח את המופס ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק, טל: 03-6777779